

vetenskap & allmänhet

Önskemål i Almedalen: Fler möten forskare– politiker

Hur kan vetenskap användas i politiska beslut, så att besluten inte bara bygger på tyckanden och känslor? Om detta och mycket annat handlade VAs seminarium Kunskapsbiten – ett samtal om samspelet politiker – forskare inför och med ett åttiotal personer under Almedalsveckan i Visby den 4 juli 2006.

***Karin Hermansson**, utvecklingschef på VA och **Arne Modig**, seniorkonsult på Synovate Temo, presenterade inledningsvis några resultat från VAs studie om vetenskap & politik. Den visar att politiker är högutbildade och mer positiva än allmänheten till påståendet att vetenskaplig och teknisk utveckling gjort livet bättre för vanliga människor. 83 procent av politikerna anser att forskning kan öka den ekonomiska tillväxten i Sverige. Politikernas förtroende för forskare, verksamma vid såväl högskolor som företag, är också mycket högt.*

Förre statsministern **Ingvar Carlsson** (s) menade att det nu är dags att höja ambitionerna för svensk forskning, på liknande sätt som efter andra världskriget. Möjligheten finns eftersom både folket och riksdagspartierna är positiva. Men frågan måste komma med i den allmänna politiska diskussionen.

– Forskarna har en viktig roll för att Sverige ska kunna klara sig i en global värld, sade Ingvar Carlsson. Han framhöll särskilt tvärvetenskaplig, grundläggande forskning liksom vikten av att öka intresset för forskning.

Karolinska Institutets rektor **Harriet Wallberg-Henriksson** var oroad över att forskning nästan inte alls finns med på den politiska agendan och efterlyste enighet över partigränserna, liksom en långsiktig strategi för forskning. I en forskningspolitisk debatt som KI anordnade i maj 2006 avslutade samtliga partier med att säga att forskningsfrågorna är en icke-fråga för dem!

Bengt Westerberg, ordförande Vetenskapsrådet och tidigare partiledare (fp), ansåg att forskningspolitiken lider av samma problem som handikappolitiken.

– Alla tycker att den är viktig men ingen gör något!

Han framhöll också vikten av att forska brett, eftersom det är oerhört svårt att förutse vilka områden som kommer att bli viktiga i framtiden. Exempelvis ansågs islamologi inte som särskilt ”nyttigt” för 20 år sedan.

vetenskap & allmänhet

– Världens utveckling av kunskaper kommer inte att påverkas negativt om vi slutar att forska i Sverige men det är viktigt för Sverige att vi har folk som förstår vad forskare i andra länder kommer fram till.

Bengt Westerberg ansåg även att avdragsrätt borde införas för den som vill donera pengar till forskning.

Majléne Westerlund Panke, riksdagsledamot (s), jämförde vår tid med förändringen från jordbruks- till industrisamhälle, då en djärv satsning på järnvägen gjordes.

– Vi behöver göra en liknande djärv satsning nu på den infrastruktur som behövs i det post-industriella kunskapssamhället.

Hon menade att politiker som talar om forskning, vetenskap och kunskap inte blir populära, medan alla förstår behovet av äldrevård, omsorg och tandvård. Alltså behöver allmänhetens medvetenhet om och förtroende för forskning öka.

Sven Otto Littorin, partisekreterare (m), påpekade att den svenska patentbalansen varit negativ trots att vi använder forskning i utvecklandet av företag. Att det går trögt att skörda frukterna av forskningen beror på att det är svårt att starta och driva företag.

Forskningsfrågorna är viktiga i andra steget i valrörelsen, enligt Sven Otto Littorin. Det första steget handlar om arbetslöshet, sjukvård med mera. Han menade att ett välmående samhälle har möjlighet att forska också på sådant som inte direkt ger avkastning.

– Många tycker att medicinsk forskning är viktig, vilket bekräftas av VAs studier. Medicinsk forskning drar också in pengar som Sverige behöver, sade AstraZenecas forskningschef **Jan Lundberg**. Han ansåg att vi i Sverige måste stimulera våra bästa begåvningar att bli forskare, men konstaterade att de många disputationerna de senaste åren tyvärr ofta har lett till arbetslöshet.

– Vi lockar in i forskarutbildning men har sedan inget att erbjuda. Här måste även industrin suga upp begåvningarna, sade Jan Lundberg.

– När man kan relatera till vetenskap vinner man tilltro i stort, särskilt hos ungdomar, sade **Gustav Fridolin**, riksdagsledamot (mp). Han menade att politiker mycket väl kan trotsa en enig forskarkår och välja andra perspektiv på torgmötena; se bara på skillnaderna mellan kriminologernas slutsatser och det ”batongideal” som råder.

Gustav Fridolin såg inte några valaffischer med forskningsbudskap framför sig – men ansåg att det behövs mer forskning kring och mångfald i forskningen.

Vetenskap & allmänhet

Statsvetarprofessorn **Sören Holmberg** var inte säker på att det är en fördel att forskningsfrågorna kommer högre upp på agendan. Han menade att vi måste prioritera de områden där vi kan bidra, och inte satsa på all slags forskning.

– Det behövs mer spetsforskning inom humaniora och samhällsvetenskap och mer mottagarforskning inom naturvetenskap/medicin.

Tobias Krantz, riksdagsledamot (fp) i publiken, menade att det inte blir någon debatt kring forskningsfrågorna därför att alla är så överens. Lite mer konflikt och spets i debatten skulle sätta forskningsfrågorna på dagordningen.

Ingvar Carlsson genmälde att konflikt och diskussion inte alltid lyfter en fråga. Han avrådde från partipolitiska kontroverser och menade att det i stället behövs uthållighet och långsiktigt samarbete på 15 års sikt för att lyfta forskningen.

Beatrice Ask, riksdagsledamot (m) i publiken, undrade hur allmänheten ska kunna bli intresserade av forskningsfrågor när det finns grundläggande utbildningsproblem. Hon menade att dagens resurstilldelningssystem är byråkratiskt, krångligt och ineffektivt.

Jan Lundberg tyckte att det var besvärande att förtroendet är lägre för företagsforskare än för högskoleforskare. En förklaring kan vara att forskning ifrågasätts i media. Han konstaterade att mediedebatten snarare handlar om forskningsfusk än om vilken forskning som är viktig.

Politikerna anser att forskning inom medicin, teknik- och naturvetenskap har mycket stort inflytande på samhällsutvecklingen. Paradoxalt nog utnyttjar de ändå oftare resultat från humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning som underlag för sin politik. Politiker anser att forskarna samverkar tillräckligt med näringslivet, men inte med allmänheten. För egen del önskar de lättillgängliga och lättförståeliga sammanställningar av forskningsresultat samtidigt som de tycker att forskarna behöver bli bättre på att marknadsföra sig och delta i samhällsdebatten. Både forskare och politiker efterlyser bättre förståelse för varandras verkligheter och arbetssätt liksom fler och nya möjligheter till kontakt.

Bengt Westerberg sade att politiker i och för sig söker sanningen, men när de väl har intagit en position så slutar de att söka efter den.

Gustav Fridolin menade att röstmaximering driver politiker och att forskare och politiker självfallet har olika roller. Han konstaterade också att Sverige inte har något fungerande system för kunskapsöverföring till politiker.

Majléne Westerlund Panke efterlyste ett forum där prestigelösa samtal mellan forskare och politiker kan äga rum.

vetenskap & allmänhet

- Det finns all anledning för oss forskare att vara självkritiska till att medicin åtnjuter ett så högt förtroende hos politikerna men ändå utnyttjas minst av dem, sade Harriet Wallberg-Henriksson.
- Vi är inte tillräckligt bra på att kommunicera, och här får vi gå hem och göra vår läxa! Hon påpekade också att den tredje uppgiften, det vill säga högskolans samverkan med omvärlden, inte är meriterande, och därför lätt glöms bort

Sven Otto Littorin tyckte att statens utredningsverksamhet lider av alltför snabba puckar och att det är för lite av vetenskapliga rön i de politiska underlagen. Han menade också att de kommersiella kampanjerna inte fungerar längre och att politikerna bör se över kommunikationsformerna och gå tillbaka till att träffa väljare öga mot öga.

Sören Holmbergs intryck är att vi drunknar i allt som publiceras.

- Snart hinner vi inte ens läsa Abstracts utan får nöja oss med Keywords – och Internet har inte gjort saken bättre!

Hans recept för att forskare och politiker ska få kontakt med varandra är att använda gammal teknik – öga mot öga i vanliga rum med blädderblock och penna.

Bengt Westerberg förespråkade träffar där forskare och politiker kan vara mer prestigelösa, snarare än möten inför stor publik. Vetenskapsrådet planerar också en webbtjänst där forskare snabbt ska kunna serva politiker med svar på forskningsrelaterade frågor.

- Politiker borde sluta tala om forskning och i stället prata om kunskapsskapande som resurs för de problem som vi behöver lösa. Först då förstår man vad det handlar om och varför det behövs, sade **Eva Krutmeijer**, informatör på Vetenskapsrådet, i publiken.

Vilken åtgärd behövs först och främst för att åstadkomma ökad dialog mellan forskare och politiker? frågade samtalsledaren **Camilla Modéer**, generalsekreterare VA, avslutningsvis.

Majléne Westerlund Panke menade att vi bör sluta tala om pengar och i stället börja samtalet om hur politiker handhar de kunskaper som forskarna förser dem med.

Jan Lundberg såg framför sig att politikernas val av åtgärder kommer att bli avgörande och sade att AstraZeneca ska försöka ta mer ansvar för svensk forskning.

Harriet Wallberg-Henriksson upprepade sitt önskemål om en långsiktig strategi för forskning. Bengt Westerberg underströk att underfinansieringen av forskningen är ett problem och Ingvar Carlsson såg fram emot en framtidsdebatt där spännande förslag diskuteras.

